

Wie gelooft nu nog in al die apekool over God en Jezus?

In de eerste Claridad van dit nieuwe Ichthusjaar heeft Ard onder meer geschreven over de grenzen van de wetenschap. Hij betoogde hierin, dat zuivere wetenschap zich alléén met de zichtbare werkelijkheid (de waarneembare onderzoekbare werkelijkheid) bezighoudt. Alléén de zichtbare werkelijkheid, omdat zuivere wetenschap aan bepaalde eisen moet voldoen en deze eisen zijn alleen toepasbaar op de zichtbare werkelijkheid (denk bijvoorbeeld aan het werken met hypothesen en de herhaalbaarheid van onderzoeken). Nu omvat het christelijk geloof niet alléén de zichtbare werkelijkheid, maar ook de onzichtbare werkelijkheid. Onder die onzichtbare werkelijkheid kun je bijvoorbeeld het werk van de Heilige Geest plaatsen, in feite de gehele geestelijke wereld. Deze geestelijke wereld wordt dan ook genegeerd door de wetenschap (en helaas is hierover ook veel te weinig kennis in christelijke kring).

Goed, nu is het logisch dat de wetenschap op grond van zijn eisen de zichtbare werkelijkheid onderzoekt. Met zuiver wetenschappelijk onderzoek is dan ook helemaal niks mis. Het probleem ontstaat echter, zodra mensen hun hoop in de wetenschap gaan zoeken. Mensen die wetenschappelijk onderzoek verheffen tot absolute waarheid. Ongetwijfeld heb je in gesprekken met “niet-gelovigen” (over bijvoorbeeld de evolutie) het antwoord: “maar dat is gewoon wetenschappelijk bewezen!” naar je hoofd geslingerd gekregen. Welnu, hier zien wij onze taken als Geloof en Wetenschapscommissie liggen. In het komende jaar willen we op zoek naar de grenzen van de wetenschap. Met grenzen bedoel ik dan, dat helder wordt waarover de wetenschap uitspraken kan doen en waarover niet. We willen antwoorden zoeken op de manier waarop met wetenschap omgegaan moet worden en alternatieven geven op zaken die voor “waarheid” worden gehouden.

De noodzaak moge duidelijk zijn: veel mensen geloven (!) heilig in de voortbrengselen van de wetenschap. Voor een groot deel ook terecht. De wetenschap heeft ons veel goeds gebracht, daarover kan denk ik geen misverstand bestaan.¹ Het vervelende is echter dat men doet alsof wetenschappelijke voortbrengselen de waarheid zijn en niets dan de waarheid. De basis van de wetenschap berust echter op geloofsovertuigingen. Hiermee wordt bedoeld, dat elke wetenschap een aantal grondbeginselen heeft en van daaruit verder werkt. Dit stelsel van geloofsovertuigingen (een paradigma) functioneert als een bril waardoor men naar de werkelijkheid kijkt. Dit beïnvloedt natuurlijk de uiteindelijke resultaten. Hierover in toekomstige stukken meer want wat nu belangrijk is om te zien, is dat veel wetenschappers deze geloofsovertuigingen die ten grondslag liggen aan hun werk net zo goed beschouwen als wetenschappelijke “waarheid. Ze brengen dan hun geloof naar buiten als zijnde een voortbrengsel van wetenschappelijk onderzoek. In feite zijn dit echter geloofsuitspraken. Een voorbeeld ter verduidelijking. Drie zinsneden uit een artikel van de Leidse bioloog (en schrijver) Dr. Maarten 't Hart²:

“Darwins theorie staat nog altijd als een huis. Darwin heeft het raadsel van ons bestaan opgelost.”

“Wie nu de *Origin of Species* herleest verbaast zich er over dat Darwin alle bezwaren die men eventueel tegen zijn theorie zou kunnen hebben al had voorzien en behandeld (...). Omdat Karel van het Reve nooit de moeite genomen heeft om de *Origin* te lezen is hij gedoemd vragen te stellen waarop het antwoord al lang gegeven is.”

---

¹ Zelf heb ik dit onlangs aan den lijve ondervonden in het ziekenhuis. Hier was men overgegaan op een nieuwe techniek die de moeilijkheid van de operatie aanzienlijk verminderde en het herstel behoorlijk bespoedigde.

² Geciteerd in *Met Andere Ogen*, A. van den Beukel (1995). Overigens is het zeer de moeite waard om *De Ortolaan* van M. 't Hart te lezen. Hierin wordt de armoede van het geloof in de evolutie pijnlijk duidelijk voor M. 't Hart wanneer hij naar een lezing over genen luistert.

“Emma Darwin was een conventionele vrouw die trouw naar de kerk ging en al die apekool over God en Jezus geloofde, terwijl haar man met zijn evolutietheorie de doodsteek had toegebracht aan al die christelijke sprookjes.”

In drie zinnen doet een orthodoxe gelovige van zich spreken. Immers, hij heeft een heilig schrift, de *Origin of Species*, deze is geschreven door de profeet, die alle raadsels heeft opgelost. Ten slotte zegt deze orthodoxe gelovige ook nog eens dat indien iemand in iets ander gelooft, hij in “apekool” gelooft!

Hier zijn we al aardig op weg. Het beeld doemt ons op van wetenschappers die claimen objectief te zijn, maar net zo goed bepaalde geloofsovertuigingen hebben en dus ook wel eens zouden kunnen handelen en denken naar die geloofsovertuigingen. Interessante vondsten en gedachten, maar meer hierover in volgende stukken. In dit artikel wil ik nu nog kort ingaan op de manier waarop omgegaan wordt met de relatie tussen geloof en wetenschap en die van belang is voor de algehele kijk op deze relatie.

Ten eerste is het goed om te beseffen dat er veel verschillende visies op de relatie tussen geloof en wetenschap bestaan. De verschillende stromingen kunnen van elkaar worden onderscheiden door te kijken naar de positie die zij het geloof, dan wel de wetenschap toekennen. Grof samengevat zijn er dan twee hoofdstromingen met verschillende onderstromen te onderscheiden. De eerste stroming stelt het Woord van God boven de wetenschap. Wanneer dan dus in de Bijbel over schepping, zondvloed, zonnestilstand etc. gesproken wordt, dan heeft dit ook daadwerkelijk plaatsgevonden en kan de wetenschap dat alleen nog maar bevestigen in haar verdere onderzoek. Bij de tweede stroming is deze volgorde net andersom. Hier plaats men de wetenschap boven het Woord van God. Wanneer de wetenschap dan dus het ontstaan van het leven als een evolutionair proces ziet, dan kan er geen sprake zijn geweest van een God die in zes dagen de wereld schiep.

Nu zijn er binnen deze twee gedachten talloze variaties. De kern blijft echter staan bij de positie die men de Bijbel toedicht. Wanneer de wetenschap het hoogste woord voert, haalt men eerst de betrouwbaarheid van de Bijbel onderuit³ en wanneer de Bijbel volledig betrouwbaar en volledig letterlijk wordt genomen, dan haalt men de wetenschap onderuit. Uit bovenstaande kun je duidelijk zien, dat we hier te maken hebben met confrontaties. Dat terwijl Galileo Galilei lang geleden al stelde, dat het boek van de natuur (lees: de natuurwetenschappen) en de Schrift (de Bijbel) niet met elkaar in tegenspraak kunnen zijn! Dieper hierop ingaan is nu niet mogelijk, maar de kerngedachte is duidelijk.

De titel van dit artikel is de opmerking van M. 't Hart in vragende vorm. Al lezende is hopelijk duidelijk geworden, dat ieder mens gelooft. De vraag moet dan dus zijn: wie gelooft wat?(!) Niet-christelijke wetenschappers hebben net zo goed een geloof en we dienen er dan ook bedacht op te zijn wanneer mensen over geloofszaken dan wel wetenschappelijke feiten spreken.

Gaaitzen de Vries

Gebruikte literatuur:

A. van den Beukel (1995). *Met Ander Ogen*.

J. Bult (1967). *Bijbel en Evolutie*

A. McGrath (2000). *Geloof en Natuurwetenschappen*.

Dit artikel is gepubliceerd namens de commissie Geloof en Wetenschap.

---

³ Een duidelijk voorbeeld wat dit betreft is *Bijbel en Evolutie* van J. Bult, waarin de schrijver (overigens bijzonder slecht uitgewerkt) eerst de betrouwbaarheid van de Schrift onderuit haalt en vervolgens de evolutie in zijn geloof stopt.